

УДК 378.14

ДИДАКТИЧНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ І ФОРМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ

*Діденко Олександр Васильович,
доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник*

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Відомо, що підручники і навчальні посібники – основні джерела для навчальної діяльності учнів і студентів. На думку окремих вчених значна кількість навчальної літератури за змістом, структурою, художнім оформленням та поліграфічним виконанням не відповідає сучасним суспільним потребам [1, с. 13]. Зазначену проблему можна частково вирішити шляхом розробки і впровадження у навчально-виховний процес електронних підручників.

Вивчення проблеми розробки та створення електронної навчальної літератури дозволяє зробити висновок про те, що нині, на жаль, немає українських стандартів для галузі електронних видань.

У Положенні «Про електронні освітні ресурси», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 01.10.2012 № 1060, зазначено, що *електронний навчальний посібник – навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник, а електронний підручник – це електронне навчальне видання з систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі* [2].

Електронні підручники узагальнено поділяють на три типи: 1) відсканований і оцифрований варіант паперового підручника; 2) традиційний підручник з гіпертекстовими вставками; 3) спеціально розроблений електронний підручник. Одна з найбільш поширених класифікацій ґрунтується на цілях і завданнях навчальних систем або режимах використання електронного підручника з виділенням таких типів:

ті, що ілюструють чи консультують, операційні середовища, тренажери, навчальний контроль. У конкретному електронному підручнику може бути поєднано декілька типів із зазначених режимів його використання.

Електронний підручник як навчальний засіб якісно нового типу може бути відкритою або частково відкритою програмною системою, тобто такою, яка дозволяє вносити зміни до змісту і структури підручника. Модифікація електронних підручників потрібна в першу чергу для адаптації його до конкретного навчального плану, врахування специфіки дисципліни, яка викладається, а також відповідно до можливостей матеріально-технічної бази, особистого досвіду викладача, сучасного стану науки, базового рівня підготовленості учнів (студентів), обсягу годин вивчення дисципліни тощо. При цьому має бути і обмеження від несанкціонованої зміни підручника, від того, щоб не було порушено закон «Про авторські і суміжні права». Для захисту електронного підручника від несанкціонованої зміни важливо передбачити пароль або систему паролів.

Слід зазначити, що електронний підручник повинен не просто повторювати друкарські видання і бути їх електронною версією, а максимально використовувати всі сучасні досягнення інформаційних технологій, зокрема: містити тільки мінімум текстової інформації у зв'язку з тим, що тривале читання тексту з екрану спричиняє значну втому і, як наслідок, зниження сприйняття і засвоєння матеріалу; широко використовувати різні кольори, що істотно збільшує його інформаційну вагу, виділяти окремі слова або фрази кольором, фоном або іншим способом, що покращує наочність і дозволяє акцентувати увагу на головному; містити велику кількість ілюстративного матеріалу, що активізує розумову діяльність студента і забезпечує практичну наочність навчання; застосовувати аудіофрагменти та гіперпосилання між елементами підручника;

В електронному підручнику повинен бути список рекомендованої літератури (яку видано традиційним (друкарським) способом); засоби

контролю (підручник повинен працювати в таких трьох режимах: навчання без контролю; навчання з проміжним контролем, при якому в кінці кожного розділу (параграфу) студенту пропонується відповісти на декілька запитань, що дозволяють визначити ступінь засвоєння матеріалу; навчання з підсумковим тестовим контролем знань із виставленням оцінки).

Незалежно від типу, при створенні електронного підручника важливо дотримуватись принципу квантування. Йдеться про те, що навчальний матеріал має бути поділений на розділи, які так само – на модульні кадри з текстовою складовою та візуалізацією. Кожен модуль повинен складатися з теоретичного блоку, контрольних запитань з теорії, вправ і тестів, контекстної довідки тощо. Між собою модулі мають бути пов'язані гіпертекстовими посиланнями, щоб учень за принципом розгалуження міг оперативно переходити від одного модуля до іншого. Доцільно, щоб електронний підручник містив і графічний та ілюстративний матеріал.

Крім того, проблема забезпечення навчальних дисциплін у ВНЗ та ПТНЗ підручниками нового покоління є однією з найважливіших у контексті впровадження сучасних педагогічних технологій у навчально-виробничий процес. Вони повинні відзначатися не тільки новими принципами структурування і відбору змісту, а й враховувати психологічні особливості сприйняття навчального матеріалу сучасною молоддю.

Список використаних джерел

1. Фурман А. В. Теорія і практика розвивального підручника [Текст] : монографія / Фурман А. В. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 288 с.
2. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси [Текст] : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 01.10.2012 № 1060. – Спосіб доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>